

Herasymova O.I.
Pedagogical Institute
Borys Grinchenko Kyiv University

DEVELOPING INDIVIDUAL STRATEGIES FOR THE FORMATION OF THE UNIVERSITY STUDENTS' REFLECTIVE SKILLS

Summary

The article deals with the problem of reflection as a process of self-cognition of the individual and internal acts and states. Techniques, methods and mechanisms of implementation of reflective activity contained in the individual, group, collective and contaminated strategies are determined. The methods of combining the elements of individual, group, collective strategy of formation of reflective abilities are studied. The importance of providing students with opportunities to get acquainted with the ways of organizing the activities, through which they will be able to direct the development of their own reflective skills and thus stimulate their own approach to teaching, is noted.

Keywords: reflection, reflective skills, strategies, reflective activity, self-cognition, learning processes.

УДК 37.01:347.157.1

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ДІТЕЙ НА ВІЛЬНЕ ВИСЛОВЛЕННЯ ДУМКИ ТА ОТРИМАННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Єжова Т.Є.

Інститут людини
Київського університету імені Бориса Грінченка

В статті здійснено контент-аналіз міжнародних та українських нормативно-правових документів, які регламентують забезпечення права дітей на вільне висловлення думки та отримання інформації. Окремо розглянуто питання щодо освіти та навчання, з приводу яких, згідно законодавства, діти можуть висловлювати думки та надавати пропозиції. Визначено та обґрунтовано завдання школи щодо реалізації права дітей на вільне висловлення думки та отримання інформації. До основних завдань віднесено: формування соціальної компетентності дітей; розвиток мовлення дітей; створення в школі гуманістичного мікроклімату; створення в школі умов для участі дітей у громадському житті. Показано основні напрями роботи педагога щодо реалізації цих завдань.

Ключові слова: права дітей, забезпечення права, висловлення думки, отримання інформації.

Постановка проблеми. Визнання в ХХ столітті державами необхідності особливого захисту дітей призвело до закріплення їх прав в багатьох міжнародних та вітчизняних нормативно-правових документах, що значною мірою сприяло формуванню особливого правового положення дитини в суспільстві. Аналіз міжнародного та вітчизняного законодавства в галузі прав людини дав можливість визначити права дітей, дотримання яких у сфері освіти залежить від діяльності навчальних закладів. До таких прав, зокрема, належить право на вільне висловлення думки та отримання інформації (ст. 12, 13 Конвенції про права дитини; ст. 9 Закону України «Про охорону дитинства»).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз тематики наукових досліджень, проведених за останні 10 років у педагогіці та юриспруденції, дає підставу для висновку, що в полі зору дослідників здебільшого знаходилися наступні питання: забезпечення права дітей на захист від усіх форм насильства (І. Доляновська (2008), К. Левченко (2011), О. Паньчук (2008) та ін.); забезпечення права дітей на сімейні зв'язки та піклування з боку батьків (Ю. Деркаченко (2010), І. Трубавіна (2009), Ю. Черновалюк (2010) та ін.); забезпечення права дітей на особливий захист і допомогу в разі знаходження у несприятливих умовах або екстремальних ситуацій (Ж. Петрович (2011), В. Тесленко (2007) та ін.); правове виховання як засіб охорони та захисту прав дітей (О. Колосова (2011), Д. Тичина (2010), О. Хоптяна (2009) та ін.).

Нами обґрунтовано поняття «організаційно-педагогічне забезпечення прав дітей», визначено складові та механізм забезпечення прав дітей педагогічними засобами [3].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість досліджень як в галузі юриспруденції, так і в галузі педагогіки, присвячених питанням забезпечення прав дітей, проблема забезпечення права дітей на вільне висловлення думки та отримання інформації залишилася поза увагою дослідників.

У доповіді щодо стану дотримання в Україні прав дітей, підготовленій у 2005 році Українською Гельсінською спілкою з прав людини, як на суттєвий недолік законодавства України, вказувалося на той факт, що «законодавство України, гарантуючи право на інформацію, зокрема, для дітей, і особливо доступ до такої інформації, що сприяє соціальному, духовному та моральному благополуччю, здоровому фізичному та психічному розвитку дитини – не визначає тих, через кого держава здійснює дану свою функцію» [6, с. 257]. Аналіз тематики наукових досліджень з проблеми забезпечення прав дітей дає підставу для висновку, що дане питання залишається невизначеним і донині.

Ми вважаємо, що одним із соціальних інститутів, який може здійснювати забезпечення дітям права на вільне висловлення думки та отримання інформації, є школа. Адже однією з функцій освіти є навчання дітей працювати з різноманітними

джерелами інформації, розвиток у них здатності критично оцінювати ці джерела, а також формулювати свої погляди, аргументувати та відстоювати власну позицію.

Постановка завдання. Метою даної статті є визначення та обґрунтування педагогічних умов реалізації права дітей на вільне висловлення думки та отримання інформації. Слідом за В. Беліковим педагогічні умови ми розуміємо як сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів і засобів матеріально-просторового середовища (у нашому випадку це школа), спрямованих на розв'язання поставлених у педагогіці завдань [1]. Таким чином, до педагогічних належать ті умови, які свідомо створюються в навчально-виховному процесі та забезпечують найбільш ефективне протікання цього процесу.

Виклад основного матеріалу. У 2009 р. Комітет ООН з прав дитини зробив до статей 12 та 13 Конвенції про права дитини зауваження загального порядку № 12, яке стосується права дитини бути заслуханою [4]. Зокрема, Комітет наголошує на необхідності забезпечувати дитині можливість виражати свої погляди з усіх питань, що її стосуються, та пропонує орієнтовні переліки питань, які можуть стосуватися дитини у різних життєвих ситуаціях. З даного документу ми виокремили ті питання, до обговорення яких доцільно залучати дітей у школі: розробка навчальних планів і шкільних програм; створення в класах такої атмосфери, яка стимулює співробітництво й взаємовиручку в процесі навчання дітей у колективі; розробка та реалізація політики й кодексів поведінки в школах; перехід на наступний шкільний рівень; вибір спеціалізації відповідно до своїх схильностей; визначення дисциплінарних заходів; визначення варіантів проведення дозвілля й відпочинку (пункти 105-115).

Контент-аналіз основних нормативно-правових документів, що безпосередньо регулюють діяльність загальноосвітніх навчальних закладів в Україні, а саме: Закону України «Про загальну середню освіту» (1999 р.), Положення про загальноосвітній навчальний заклад (2010 р.) та Примірного статуту загальноосвітнього навчального закладу (2002 р.) дає підставу для висновку, що законодавство України в галузі забезпечення права дітей на вільне висловлення думки та отримання інформації в умовах загальноосвітнього навчального закладу (ЗНЗ) в цілому відповідає міжнародним нормам.

Так, згідно ст. 39 Закону України «Про загальну середню освіту», п. 74 Положення про ЗНЗ та п. 3.3 Примірного статуту ЗНЗ, учні можуть брати участь у роботі органів громадського самоврядування закладу, тобто впливати на рішення, що ухвалюються безпосередньо в закладі. Згідно п. 21 Положення про ЗНЗ, керівник закладу зобов'язаний вжити заходів для ознайомлення дітей та їхніх батьків або осіб, які їх замінюють, з порядком зарахування до закладу, його статутом, правилами внутрішнього розпорядку та іншими документами, що регламентують організацію навчально-виховного процесу. Таким чином забезпечується право дітей на отримання інформації про діяльність навчального закладу.

Згідно ст. 15 та 16 Закону України «Про загальну середню освіту», навчальний заклад визначає варіативну складову змісту загальної середньої освіти, спираючись при цьому, зокрема, на індивідуальні освітні запити учнів. Згідно п. 3.3 Примірного статуту ЗНЗ, учні мають право на вибір факультативів і спецкурсів, на участь в обговоренні і внесення власних пропозицій щодо організації навчально-ви-

ховного процесу та дозвілля. Згідно п. 4.3.6 цього ж документу, учні II-III ступенів навчання, які входять до ради навчального закладу, від імені своїй однокласників можуть вносити пропозиції щодо зміни типу, статусу, профільності навчання, вивчення іноземних мов та мов національних меншин; брати участь у розгляді та затвердженні план роботи навчального закладу та здійснювати контроль за його виконанням (разом з адміністрацією школи); брати участь у затвердженні режиму роботи навчального закладу; разом із педагогічною радою визначати доцільність вибору навчальних предметів варіативної частини робочих навчальних планів. Таким чином, законодавство України забезпечує учням можливість висловлювання думок і поглядів з приводу розробки навчальних планів і шкільних програм, а також з приводу вибору спеціалізації відповідно до своїх схильностей.

Відповідно до Інструкції про переведення та випуск учнів (вихованців) навчальних закладів системи загальної середньої освіти, учні 1-3-х, 5-8-х і 10 (11)-х класів на підставі річного оцінювання переводяться до наступних класів; учні 4-х класів переводяться до основної школи; учні 9-х і 11 (12)-х класів на підставі річного оцінювання та результатів державної підсумкової атестації отримують відповідні документи про освіту та випускаються із загальноосвітнього навчального закладу незалежно від рівня навчальних досягнень (п. 2.1). Тобто, на наступний рівень переводяться усі без винятку учні. Проте учні можуть бути незгодні з результатами підсумкової атестації. Тоді вони мають право подавати в установлений термін обґрунтовані заяви до апеляційної комісії навчального закладу, а в разі незгоди з її висновком – до районної (міської) апеляційної комісії (п. 4.9). Таким чином, учням забезпечується можливість оскарження оцінки, тобто висловлення сумніву щодо її об'єктивності. Згідно п. 74 Положення про ЗНЗ, учні мають право на перегляд результатів оцінювання навчальних досягнень з усіх предметів інваріантної та варіативної частин. Таким чином реалізується право учнів на отримання інформації про їхні навчальні досягнення.

У Положенні про ЗНЗ вказано, що потреби учнів в організації активного відпочинку мають враховуватися при встановленні тривалості перерв між уроками (п. 4б). Згідно п. 74 даного документу та п. 3.3 Примірного статуту ЗНЗ, учні мають гарантоване державою право на участь у роботі добровільних самодіяльних об'єднань, творчих студій, клубів, гуртків, груп за інтересами тощо. Згідно пункту 2.11 Примірного статуту ЗНЗ, освітні інтереси учнів, їх творчі здібності, нахили і обдаровання мають враховуватися при визначенні переліку індивідуальних, групових, факультативних та інших позакласних занять та заходів. Рада навчального закладу, до складу якої входять і учні II-III ступенів навчання, вносить на розгляд педагогічної ради пропозиції щодо поліпшення організації позакласної та позашкільної роботи; сприяє створенню та діяльності центрів дозвілля (пункт 4.3.6 Примірного статуту ЗНЗ). Таким чином, у законодавстві передбачено надання дітям можливості визначення варіантів проведення дозвілля й відпочинку.

Зазначимо, що розглянутими вище нормативно-правовими документами учням надається право на внесення власних пропозицій щодо організації навчально-виховного процесу та дозвілля. Тому фрази «висловлення думки» і «висловлення пропозицій» в нашому дослідженні ми вважаємо синонімічними.

Хоч у зауваженнях Комітету ООН з прав дитини і зазначається, що дитина не повинна мати

всеосяжні знання з усіх аспектів питань, що її стосуються і їй досить такого розуміння питання, яке дозволяло б належним чином сформулювати по ньому свої думки (п. 21) [4], вважаємо, що для найкращого забезпечення інтересів дитини при реалізації даного права доцільно навчити її висловлювати думки найбільш грамотно, точно та адекватно ситуації.

Для визначення педагогічних засобів реалізації права дітей на вільне висловлення думки ми здійснили аналіз трактування понять «погляд» і «думка» мовознавчими та педагогічними джерелами.

Згідно Великого тлумачного словника сучасної української мови, «думка» – це те, що з'явилося внаслідок міркувань, продукт мислення; відображення об'єктивної дійсності в поняттях, судженнях, висновках; процес мислення; те, чим заповнена свідомість; система переконань, поглядів, уявлень (тільки у множині). «Погляд» визначається як думка, судження про що-небудь; система переконань, уявлень; світогляд, світосприймання (тільки у множині) [2, с. 331, 1004]. Можна помітити, що поняття «думка» і «погляд» визначаються друг через друга, тобто певною мірою є тотожними. Дане зауваження є важливим, оскільки в педагогічній літературі діється визначення лише поняття «погляд» та «погляди». Так, наприклад, І. Харламов вважає, що погляд є судженням, суб'єктивним висновком людини, який пов'язаний з поясненням тих або інших природних і суспільних явищ та визначенням свого ставлення до цих явищ [8, с. 247]. Аналогічне визначення дає М. Фіцула, який вважає, що погляди – це «прийняті людиною як достовірні ідеї, знання, теоретичні концепції, передбачення, що пояснюють явища природи і суспільства, є орієнтирами в поведінці, діяльності, стосунках» [7, с. 267]. Таким чином, можна стверджувати, що думки і погляди є елементом світогляду людини та відображують її знання про певні предмети або явища та виражають її ставлення до цих предметів або явищ. Безперечно, чільне місце у формуванні світогляду дитини належить школі. Виходячи з логіки надання дитині знань про навколишню дійсність та формування її ставлення до цієї дійсності, ми виділили наступні напрями педагогічної діяльності щодо реалізації права дітей на вільне висловлення думки та отримання інформації.

1. Формування соціальної компетентності дітей, що дозволить їм орієнтуватися в різних життєвих питаннях. Одним з таких питань є вміння визначати свої потреби та шляхи їх задоволення в рамках певної організації навчально-виховного процесу та дозвілля. Іншим питанням є вміння шукати інформацію та критично її оцінювати.

2. Розвиток мовлення дітей, що дасть їм можливість чітко та грамотно виражати, а також обґрунтовувати та критично оцінювати свої думки.

3. Створення у навчальному закладі гуманістичного мікроклімату, що забезпечить дитині почуття комфорту та захищеності, коли вона не боїться висловлювати свої думки та обстоювати власну позицію.

4. Створення у навчальному закладі умов для участі дітей у громадському житті, що сприятиме більш усвідомленому та неформальному висловлюванню ними своїх думок та поглядів.

Розглянемо дані напрями докладніше.

У педагогічних дослідженнях розглядається процес формування соціальної компетентності дітей дошкільного (Н. Белоцерковець, О. Кононко, І. Рогальська та ін.), молодшого шкільного (О. Галякова, Ю. Коротіна, О. Крузе-Брукс та ін.) та під-

літкового (М. Докторович, Л. Павлюк, О. Прашко та ін.) віку. Аналіз та узагальнення різноманітних підходів до визначення поняття «соціальна компетентність», здійснених українськими та російськими науковцями, дає підставу для висновку, що соціальна компетентність розглядається як інтегративна якість особистості, сформована в процесі виховання та навчання; вона виявляється в здатності та готовності дитини до соціальної взаємодії, в умінні вибудовувати взаємини з іншими людьми. Складовими соціальної компетентності дитини є її знання про світ і про себе, готовність до дій у певній ситуації, до альтернативного вибору й відповідальності за нього, до продуктивного розв'язання реальних життєвих проблем. Не вдаючись до розгляду особливостей формування соціальної компетентності дітей різних вікових груп, зазначимо, що на наш погляд, в узагальненому вигляді діяльність вчителя у даному напрямі має бути орієнтована, крім надання учням знань, умінь і навичок, на збагачення їх індивідуального соціального досвіду, збагачення уявлень про світ, людину, її права, життя та його сенс, людські взаємини, навчання вибудовувати власну поведінку відповідно до вимог соціуму.

Аналіз тематики наукових досліджень, присвячених розв'язанню проблем розвитку мовлення дітей показав, що переважна їх більшість стосується дітей дошкільного віку. Також досліджувалися окремі питання розвитку мовлення дітей молодшого шкільного віку на уроках рідної мови. Разом з тим є дослідження, в яких показано, що й у середньому і навіть у старшому шкільному віці учні недостатньо володіють нормами рідної літературної мови, мають недостатньо сформовані вміння використання усного й писемного мовлення, зазнають утруднень при веденні діалогу, не можуть реалізувати себе у спонтанному мовленні тощо (Н. Веніг, Т. Мельник, В. Статівка, Л. Шевцова а ін.). Тому ми вважаємо, що розвиток мовлення дітей є важливим напрямом педагогічної роботи, в тому числі й позакласної, яка має здійснюватися протягом усього терміну перебування дитини у школі. Необхідно розвивати в дітей уміння мовленнєвого спілкування, що передбачає наявність великого запасу слів, логічність побудови висловлювань; уміння виділяти з отриманої інформації головне; вміння коректно ставити запитання, формулювати відповіді та за потреби обґрунтовувати їх. Не вдаючись до особливостей розвитку мовлення дітей на спеціальних уроках, зазначимо, що ефективним засобом розвитку мовлення у позакласний час ми вважаємо колективну творчу діяльність дітей, методика проведення якої започаткована І. Івановим [5]. Така діяльність передбачає спільне визначення мети й завдань, спільне планування майбутньої роботи, спільне її виконання та подальше обговорення. Ступінь складності завдань та мовленнєвого оформлення діяльності може варіюватися залежно від віку та соціального досвіду дітей.

Основні ідеї гуманістичної педагогіки, які полягають в орієнтації виховання та навчання на особистісні можливості дитини, повазі та довірі до неї, висвітлено в працях К. Ушинського, К. Вентцеля, С. Шацького, В. Сухомлинського та ін. (подано у хронологічному порядку). Дані ідеї були розвинуті прихильниками особистісно орієнтованої педагогіки (Ш. Амонашвілі, І. Бех, С. Бондаревська, О. Газман та ін.). Особливого значення надається створенню у навчальному закладі гуманістичного мікроклімату, який слідом за В. Ясницькою ми розуміємо як такі взаємини в системах «вчитель – дитина» та «дитина – однокласники», які забезпечують кожній

дитині стійку психологічну захищеність; поєднують всіх однокласників загальними почуттям «Ми», що не пригнічує окремого «Я»; створюють умови для реалізації потреби дітей у позитивному самоствердженні; передбачають доброзичливе ставлення до інших [9, с. 111]. Таким чином, гуманізацію мікроклімату шкільного класу можна пов'язати із задоволенням соціальних потреб дітей, таких, як потреби в безпеці, в приналежності й любові, у визнанні та повазі (А. Маслоу).

Очевидно, що задоволення потреби дитини в безпеці полягає у створенні умов, коли вона нікого й нічого не боїться у своєму в навчальному закладі. Вважаємо, що в даному випадку педагогічна діяльність передбачає два напрями: вибудовування гуманістичних взаємин педагога з дитиною та формування, подальший розвиток і підтримку гуманістичних взаємин між дітьми. Вибудовування гуманістичних взаємин педагога з дитиною буде успішним, якщо педагог любить і поважає дітей; спирається у взаємодії з дітьми на їхні сильні сторони; дозволяє дітям самим вирішувати проблеми там, де це можливо; створює для дітей ситуації успіху (І. Бех, Є. Бондаревська, А. Мудрик та ін.). Таким чином, діяльність педагога має бути спрямована на збереження гідності та душевного благополуччя дітей, охорону їх нервової системи та психіки, використання партнерського стилю взаємодії. Вважаємо, що формування гуманістичних взаємин між дітьми передбачає, в першу чергу, навчання їх безконфліктному спілкуванню в процесі спільної діяльності. Таке спілкування стає можливим завдяки вмінню дітей відчувати співрозмовника та ситуацію, слухати, коректно висловлювати та відстоювати свої погляди, приходити до компромісного рішення (О. Бодальов, В. Куніцина, І. Цимбалюк та ін.). Очевидно, що такі вміння необхідно формувати як на уроках, так і у позакласний час. Одним з ефективних засобів для цього є тренінг (О. Безпалько, А. Гольдштейн, Т.Цюман та ін.).

Вважаємо, що задоволення потреби дитини в приналежності до референтної групи, якою в даному випадку має стати шкільний клас, є можливим, головним чином, за умов наявності згуртованого класного колективу, а також наявності в культурі класу привабливих для дітей цінностей. Тому діяльність вчителя полягатиме у формуванні та зміцненні дитячого колективу, а також спільному з дітьми вибудовуванні перспектив його розвитку.

Задоволення потреби дитини у визнанні та повазі реалізується завдяки створенню в навчальному

закладі умов для позитивної самореалізації учнів, коли кожен може виявити та розвинути свої кращі якості та здібності.

Найпоширенішою формою участі дітей у громадському житті, яка може бути реалізована в школі, є учнівське самоврядування. В працях А. Макаренка, М. Рожкова, В. Сухомлинського, С. Шацького та ін. показано, що участь в учнівському самоврядуванні сприяє формуванню в дітей навичок соціальної взаємодії: діти залучаються до ділового спілкування з дорослими на основі партнерських взаємин, отримують можливість впливати на процес прийняття рішень щодо діяльності школи, задовольняють актуальні потреби в самовираженні, самоствердженні, самореалізації. Проте слід зазначити, що участь дітей в житті школи може бути як активною та неформальною, так і формальною та неусвідомленою. Приклади різних видів участі дітей докладно описані американським психологом Роджером Хартом (Roger Hart) [10, с. 8-14].

Користуючись висновками Р. Харта, ми визначили умови, за яких висловлення дітьми думок та внесення пропозицій щодо діяльності школи буде неформальним, тобто максимально самостійним та усвідомленим: 1) висловлення думок та внесення пропозицій має бути добровільним; 2) висловлення дітьми думок та внесення пропозицій має бути пов'язано із задоволенням їхніх соціальних потреб і мати реальні результати; 3) результати висловлення думок та внесення пропозицій мають бути доступними та зрозумілими для дітей – вони мають знати, чи враховано їх думки при розв'язанні певних проблем та прийнятті певних рішень; у разі неприйняття дитячих пропозицій дорослі мають пояснити їм причину цього; 4) цілі висловлення думок та внесення пропозицій мають бути зрозумілими для дітей; також діти мають чітко розуміти, що вони можуть змінити, а чого не можуть.

Висновки і пропозиції. Основними завданнями школи щодо забезпечення права дітей на вільне висловлення думки та отримання інформації є: формування соціальної компетентності дітей; розвиток мовлення дітей; створення в школі гуманістичного мікроклімату; створення в школі умов для участі дітей у громадському житті. Забезпечення даного права пов'язано із процесом задоволення соціальних потреб дітей.

Вважаємо, що подальшого дослідження потребують можливості школи у забезпеченні інших прав дітей.

Список літератури:

1. Беликов В. А. Образование. Деятельность. Личность: монография / В. А. Беликов. – М.: Академия Естествознания, 2010 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rae.ru/monographs/76-2776>
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
3. Єжова Т. Можливості школи щодо забезпечення прав дітей / Т. Є. Єжова // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: зб. наук. праць Уманського держ. пед. ун-ту імені Павла Тичини / [ред. кол.: Н. С. Побірченко (гол. ред.) та ін.]. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2013. – Вип. 47. – С. 74-79.
4. Замечания общего порядка, принятые Комитетом по Правам Ребёнка: Замечание общего порядка № 12: Права ребенка быть заслушанным: CRC/C/GC/12 от 20 июля 2009 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www1.umn.edu/humanrts/russian/crc/Rgencomm12.html>
5. Иванов И. П. Энциклопедия коллективных творческих дел / И. П. Иванов. – М.: Педагогика, 1989 – 206, [2] с.
6. Права людини в Україні – 2005: доповідь правозахисних організацій. / за ред. Є. Захарова, І. Рапп, В. Яворського. – Х.: Права людини, 2006. – 320 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. / М. М. Фіцула – К.: Академвидав, 2009. – 560 с.
8. Харламов И. Ф. Педагогіка: учеб. пособие / И. Ф. Харламов. – М.: Гардарики, 1999. – 519 с.
9. Ясницкая В. Р. Социальное воспитание в классе: теория и методика / В. Р. Ясницкая. – М.: Академия, 2004. – 352 с.
10. Hart Roger A. Children's Participation: From tokenism to citizenship, Innocenti essays, № 4, UNICEF International Child Development Centre, Florence, Italy, 1992, 44 pp.

Ежова Т.Е.

Институт человека
Киевского университета имени Бориса Гринченко

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВА ДЕТЕЙ НА СВОБОДНОЕ ВЫРАЖЕНИЕ МНЕНИЯ И ПОЛУЧЕНИЕ ИНФОРМАЦИИ

Аннотация

В статье осуществлен контент-анализ международных и украинских нормативно-правовых документов, которые регламентируют обеспечение права детей на свободное выражение мнения и получение информации. Отдельно рассмотрены вопросы относительно образования и обучения по поводу которых, согласно законодательству, дети могут высказывать свое мнение и вносить предложения. Определены и обоснованы задачи школы относительно реализации права детей на свободное выражение мнения и получение информации. К основным задачам отнесены: формирование социальной компетентности детей; развитие речи детей; создание в школе гуманистического микроклимата; создание в школе условий для участия детей в общественной жизни. Показаны основные направления работы педагога относительно реализации перечисленных задач.

Ключевые слова: права детей, обеспечение права, выражение мнения, получение информации.

Yezhova T.Ye.

Institute of Human Sciences,
Borys Grinchenko Kyiv University

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR ENSURING CHILDREN'S RIGHT TO EXPRESS THEIR VIEWS AND RECEIVE INFORMATION

Summary

The content analysis of international and Ukrainian statutory instruments that regulate ensuring children's rights to express their views and receive information is performed in this paper. In particular, the author considered the questions concerning schooling and education that, in accordance with legislation, can be a subject for children's expression of thoughts and suggestions. The tasks for school to realize children's rights on free expression of views and receiving information are determined and grounded. The main tasks are formulated as follows: formation of children's social competence, speech development of children, creation of humanistic micro-climate in school, formation of conditions for children that provide their participation in social life. The main directions of the pedagogical work for realization of these tasks are shown.

Keywords: children's rights, ensuring the right, expression of views, receiving information.

УДК 37 (09) (477)

ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ШКОЛІ: ПЕДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ (ПЕРША ТРЕТИНА ХХ СТОЛІТТЯ)

Ковальчук Л.І.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Стаття присвячена проблемі організації навчання у вітчизняній школі в першій третині ХХ століття. Проаналізовано основні переваги і недоліки студійної системи, Дальтон-плану, методу проектів та класно-урочної системи. Акцентовано увагу на ідеях провідних педологів, щодо психологічних особливостей навчання в молодшому шкільному віці та особливостях уроків у відповідності до вікових категорій дітей. Розкрито потенціал уроку як основної форми організації навчання. Обґрунтовано значення особи вчителя та його уміння ефективно організувати навчальний процес.

Ключові слова: педологія, форми організації навчання, навчально-виховний процес, урок, класно-урочна система.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На початку ХХ століття у зв'язку із зміною політичного устрою нашої країни відбулась кардинальна зміна освітніх цілей. На перший план вийшли не лише забезпечення певного освітнього рівня, але й сприяння формуванню особистості людини нового суспільства. Організаційні проблеми навчального процесу були пріоритетними напрямками діяльності усіх вітчизняних педологічних шкіл та установ.

Пошук такої організаційної системи навчання яка б дозволяла працювати з великою кількістю дітей і при цьому враховувати їх індивідуальні особливості актуальна для сучасної освіти, що спрямована на виховання всебічно освіченої і конкурентоспроможної особистості нового європейського соціуму. Цінним у цьому напрямку є врахування тих провідних ідей та реформацій, що мали місце в історії вітчизняної школи минулого століття.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Рефор-